

ST. OLAV

Nr. 3

Oslo, den 19. januar 1939

51. årg.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg. Medarb.: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrød Undset, Lars Eskeland.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen mandag, tirsdag og fredag 9.30—3. Torsdag 9.30—7. Lørdag 9.30—1. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: En så stor tro. — Hammer eller meisel — plus eller minus? — Fra livets veikanter. — Karpato-Ukraina. — Fra Kapernaum. — Den Hl. Fader og hans livlæge. — Fellesbasaren. — Wilhelm Schwarzott. — Bokanmeldelser. — Herhjemme. — - og derute.

„En så stor tro —”

— 3. søndag efter Hellig trekonger. —

Av mgr. Irgens etterlatte papirer.

I søndagens evangelium hører vi om hovedsmannen i Kapernaum, som ber Kristus om hjelp for sin syke sønn ut fra så sterk en tro, at Kirken senere har knyttet hans ord til et av de høitideligste øieblikk i liturgien: like før den hl. kommunion utdeles. Overfor dette troens mysterium uttaler presten på alles vegne som hovedsmannen: «Herre, jeg er ikke verdig — — —» og ordene gir gjengang i alle hjerter. Vi vil derfor idag med utgangspunkt i hovedsmannens holdning overveie hvad troen betyr for oss — hvad den er, gir og krever.

*

Ifølge Hebreerbrevet er troen forvissningen om de usynlige ting — og i vår katekismus lærer vi at å tro vil si det samme som å holde fast ved og for sant alt det som Gud har åpenbart, fordi han har åpenbart det. Troen er nemlig ikke bare et utslag av vår forstand, som skjønner en sannhet som ikke er umiddelbart innlysende — den krever først og fremst at vår vilje medvirker. Vi må ville disse sannheter, ti det er kun de færreste av Guds åpenbaringer som vi ad forstandens vei alene kan finne frem til — de fleste overgår langt vår fornufts fatteevne. Når vi i daglig tale bruker ordet tro om denne verdens foreteelser dekker det en formodning om noe vi ikke er helt sikre på eller en tilkjempet tillit til noen — men i religiøs betydning innebærer det ikke noensomhelst tvil. Når vi bekjenner vår

tro på Gudfader, Gudsønn, Gud helligånd, Kirken og det evige liv tenker vi oss ikke den mulighet at vi skulde komme til å tro noe annet. Vår tro er så sikker og urokkelig at vi sier med Paulus: «Jeg vet på hvem jeg tror.» De fleste kristne får troen som dåpssvømme og vokser op i den som i noe helt selvfølgelig og naturlig — andre får den som et plutselig lys og for atter andre er den et resultat av langvarige omhyggelige overveielser og undersøkelser. De studerer Frelserens liv på jorden, leser apostlenes skrifter og iakttar Kirken og dens virke blandt menneskene, og da går det op for dem at alt dette er så overmenneskelig stort at det kun kan være Guds verk. Ad mange veier føres mennesker frem til å kunne uttale sitt Credo med fast og urokkelig overbevisning.

*

Troen gir oss lys så vi får utviklet vår synskrets — ja, så vi kan bli i stand til å se ut over det synlige og få sans for de usynlige ting, de største verdier. Dette troens lys gir vårt jordiske liv en dyp mening, gir det uante muligheter og uendelige oppgaver, hvoriblandt den største er vår forberedelse til det evige liv. Troen gir oss kraft til å finne livets bekymringer, lidelser og sorger som apostlen sier: «Kortvarig og lett mot den store, evige og altoverveiende herlighet» — og den gir oss styrke til å ta kampen op mot alt det, som vil avspore oss.

Den har ned gjennom historien vist sin makt til å gi de kristne evne til å kunne utholde forfølgelse og lidelser. Hvor ofte er det ikke blitt — og hvor ofte blir det ikke den dag i dag! — avgitt vidnesbyrd for sannheten i Johannes' ord: «Vår tro er den seir som har overvunnet verden!» Selv foran dødens porter skjenker troen oss kraft og trøst — enten vi må oppleve å se våre kjære forlate verden eller det er bud etter oss selv. Den sier oss at døden er kun en overgang og hjelper oss til å kunne si med Paulus: «Vi vet at når denne vår jordiske boligs hus faller sammen har vi en bygning av Gud — et hus evig i himlen!»

*

Men troen ikke bare gir, den krever også. Den forutsetter som allerede sagt vår viljes tilslutning — en vilje som i tillit hengir sig til Gud og underkaster sig hans bud. Og at vi ikke glemmer å prise og takke ham —.

Takke ham daglig for troens gave! Vi ser stadig i våre omgivelser mennesker uten tro og hvis liv derfor dypest sett er så underlig meningsløst og helt uten virkelig glede, fordi de kun bygger på det som er forgjengelig og som de før eller senere

må gi slipp på. Derfor må vi også be om å bli bevart i vår tro —

og be for alle de andre at de må få del i troens store gave.

Den store bønneuke er inne nu — den tid hvor vår bønn særlig skal gjelde vår tros anliggender. Be at Gud vil øke vår tro i styrke og dybde — be at Gud vil hjelpe oss til å vise vår tro av våre gjerninger så «vårt lys må skinne» og lede andre til lysets kilde. Amen.

Kirkebønn:

Allmektige, evige Gud — se i nåde til vår svakhet og utstrek din makts høire hånd for å skjærme oss!

Stillebønn:

Vi ber dig, Herre, la denne offergave rense oss fra våre synder og helliggjør dine tjenere på legem og sjel til å feire ofringen!

Sluttningsbønn:

Vi som du forunder, Herre! å få del i så store hemmeligheter, ber dig om i din nåde å gjøre oss skikket til virkelig å høste frukt derav!

Hammer eller meisel — plus eller minus—?

Det nye år er gått inn i kulturkampens tegn og man skulle tro at Kirken i Tyskland nu er drevet tilbake til å skulle eksistere på et grunnlag som egentlig er fratatt alle eksistensbetingelser. Nasjonalsocialismen har allerede vist i handling hvor langt den kan føre sine tilhengere ad hatets og ødeleggelsesstrangens vei — jødeprogrommene i alle sine avskygninger er ikke tross all moderne kamuflering i sitt innerste vesen mindre blodtørstige nu enn de har vært gjennom hele historien før. Og meget tyder på at der innenfor selve regjeringens folk arbeider krefter som ønsker at man kunde optre på samme måte overfor de kristne alle som en, uansett trosbekjennelse. En av de ivrigste forkjempere for denne retning er det hemmelige politi, Gestapos mektige chef Himmler. Han legger ikke det minste skjul på sitt ubendige hat mot kristendommen og sitt ønske om å kunne utrydde den helt uten noe kompromiss og forfekter dette standpunkt overfor alle som ønsker en mer «forsiktig» fremgangsmåte — man sier forøvrig at Hitler selv tilhører sistnevnte gruppe.

Imidlertid spiller det ikke noen som helst rolle for Kirken at deres motstandere på dette punkt har avvikende meninger, ti grunninnstillingen hos begge parter er den samme: bort med kristendommen!

Forøvrig deler kristendommen her skjebne med humanismen, rasjonalismen, frimureriet, demokratiet, pacifismen og marxismen: de er alle for internasjonale og for lite fedrelandsbetonte. Deres ideer er kosmopolitiske og derfor «mislikebige» — men

kristendommen har tillike den utilgivelige feil at den er opstått på ikke-arisk jordbunn og både naturlig og overnaturlig er sterkt tilknyttet jødedommen. Den katolske Kirke, som til og med betoner sin universelle karakter i sitt navn, har jo også sitt centrum og sitt overhode utenfor Tyskland —, men heller ikke den lutherske kirke nøier sig med å tilhøre Tyskland, som dog er reformasjonens vugge, men står som et ledd av den engelske økumeniske bevegelse.

*

Men det er ikke nok med at nasjonalsocialismen bebreider kirkene deres internasjonale preg — det er hele kristendommens transendentale karakter, man hater og forfølger. Det nazistiske idealbilled er det totale autarki — et enevelde som også omfatter alt spirituet, moralsk og religiøst liv og er så skinnsyk, at det ikke alene slår alle forsøk på å strebe ut over de materielle og fysiske grenser ned, men også straffer alt, som søker op ad, som landsforrederi. Folket og fedrelandet er begreper som skal tilfredsstille alle åndelige lengsler og skape livsinnhold nok.

Så langt hersker det den skjønneste enighet mellom den retning innenfor nazismen, som ønsker å gå brutalt på, og den som ønsker en mer forsiktig fremgangsmåte anvendt — uenigheten oppstår når det blir spørsmål om hvorvidt kristendommen skal utryddes helt eller kun gjennomgå en fullstendig

omkalfatring. Skal det brukes hammer eller meisel på den — og hvorledes skal man best gripe saken an?

*

Den første løsning som naturlig melder sig blir imidlertid forkastet av alle parter — den nemlig at kirke og stat skal skilles ad og nazismen kun beskjefte sig med de jordiske problemer, mens det hinsidige overlates kirkene. Ti en slik adskillelse strider mot det nazistiske statsbegrep og er umulig å gjennomføre under det 3dje rikes nuværende forfatningslover. Kirkens autonomi, kirkens selvstyre uavhengig staten og dens politikk, er en utenkelig idé i en stat, som krever individets fullstendige underkastet sig partiparolen. Derfor opretholder også regjeringen det juridiske forhold til kirken gjennom statens årlige tilskudd til kirkebudgettene hellere enn den ser at en institusjon gjør sig uavhengig av den. Noe helt annet vilde det mulig være, om det kunde lykkes å få gjennomført en ordning, som gjorde staten fri for sine økonomiske forpliktelser overfor kirken, samtidig med at denne forblev i det nuværende avhengighetsforhold. Men dette ser ut til å være en uløselig oppgave — tilbake står altså nu kun å finne en måte hvorpå religionen kan få et nazistisk stempel —: «den kristne religion må brennes ut av folkets samvittighet før vi kan bygge et virkelig 3dje rike!» — således lyder de mest ytterliggående kamprop. Mens de mer moderate hvisker: «Vi må benytte den kristne religion, som har langt dypere røtter i vårt folks samvittighet enn det selv og vi ante, så listig at vi ved dens hjelp kommer lettere ovenpå og lettere kan holde oss ovenpå!»

Og begge stemmer, både den som roper og den som hvisker, blir ene og alene inspirert av hovmot og maktbegjær: kun i de for alt annet sjelsinnhold helt utpumpede sjeler kan nasjonalsocialismens totale overherredømme befestes — til nød kan det dog tåles at enkelte kristne ideer og prinsipper bibeholdes når det bare blir nazismen som dirigerer deres utslag og resultater!

*

De mest radikale preker opprør mot kristendommen — de mest konservative vil erobre den i etapper. Kirkene skal ikke rives, men nazismen skal trone på altrene og tilbes som Gud. Og så lenge der i menneskenes hjerter lever den minste kristne impuls kan dette mål ikke nåes.

Og så møtes alle kristendommens fiender i et eneste mål: en N. S.-kirke, hverken katolsk eller protestantisk, hverken med germanske guder eller Rosenbergs myter som kultusobjekt, men kun bekjennende sig til «nasjonalsocialismens ånd».

Vil altså kampen mot kristendommen, mot kirkene i år bli ført med meisel eller med hammer som hovedvåpen? I Østerrike forsøker man skiftevis begge metoder — men i denne forbindelse har det sin store interesse å se hvad patriarken av Lissabon, kardinalerkebiskop Manuel Cerejeira, nylig uttalte og som «l' Osservatore Romano» refererte ord til annet:

«Tiden er inne for at Europa enten må bryte med

all kristen tradisjon og dermed oppgi all tro på menneskehetens fremgang, eller religionen må våkne til nytt liv. Det finnes ingen kristen kultur uten Kristus — ti han har selv sagt han er livet. Og livet eksisterer kun i samme grad som det leves i Kristus.

Kirken fordømmer ikke kommunismen fordi denselv vil forsvare de besittende klassers maktstilling, men fordi denne ideologi strider mot Gud og mot naturene. Derfor er den en fare for den kristne civilisasjon — den samme fare som ethvert annet system som hviler på materialismen, iblandet falsk mystikk, og legger an på å drepe religionen i menneskenes hjerter.

Men skulde dette skje vil makt og vold atter bli de herskende krefter på jorden. Cæsar blir atter guddommeliggjort og alt han begjærer blir atter lov og rett. Menneskene fornedres til slaver for staten.

I Tyskland ser vi at all katolsk aksjon drepes, konkordatet forhånes og Guds rike forfølges. All guddommelig lov og rett usurperes av staten som dekreterer at Gud åpenbarer sig kun i nasjonens og rasens bevissthet, hvis høieste uttrykk staten er. Den menneskelige personlighets frihet, samvittighetens frihet, menneskeverdighetens frihet — alt dette fornektes. Og den nye tro blir grunnlaget for en ny pedagogikk.

Metodene er anderledes enn de som anvendes i Sovjetrusland — kan hende ikke så brutale, men avgjort uverdligere. Gudstjenester tillates vel ennu, men det religiøse liv må kun leves innenfor kirkens murvegger — det må ikke øve noen innflytelse på det private familieliv eller på samfundslivet..

Den tyske ungdom opdras i den nye ideologi og i den nye trosbekjennelse. Den offentlige propaganda meisler løs på den kristne livsanskuelse. Bolsjevismen bekjenner åpent sin gudløse holdning, nasjonalsocialismen gjør sig selv til Gud, idet Gud åpenbarer sig i Førerens bevissthet gjennom det rase-rene blod —.

*

Såvidt Lissabons erkebiskop.

Overalt i verden møter vi nu det samme: erkjennelsen av at nutidens kamper mot kristendommen har et nesten eskatologisk preg. Men mot fiendens hammer og meisel løfter vi kristne korset — de kan knekke dets armer med aldri dets ånd. Korset er livets positive fortegn og kan aldri bli minus, kan aldri bli negativt for noen, som setter det foran sitt livs sluttsum —.

Fra livets veikanter.

Unge prester.

«Hvor vakker er ikke en slekt som lyser i renhetens glans! Dens minne skal aldri dø — den bærer seirens krans i triumf —»

Allerede for årtusener siden var dette en anerkjent sannhet — ti om historien enn ofte viser at mennesket kan være skapningens dårligste og mest

ondskapsfulle vesen, så viser den oss oftere at det er det edleste og mest uegennyttige. Og det vakreste —

Hvor er således det barn skjønt som mottar sin første hellige kommunion! Det ligger som en lysglans over dets ansikt — et frydefullt lys som gjenspeiles i øinene til de voksne som lykkønsker dem —

Men intet lys stråler slik som det der brenner i sjelen hos den skare unge menn, som iført den hvite alba går frem mot alteret. Der sitter biskopen, omgitt av prester — så spør han de unge menns åndelige leder:

«Vet De om disse er verdig dertil?»

Ja, hvad vet lederen, den erfarne prest, om dette? Han har jo hatt dem i undervisning i lang tid, har prøvet dem og håper og tror det beste —

Senere legger biskopen sine hender på de unge menns hoder — han gir dem kalken og hostien — han ånder på dem: «Motta den Helligånd! Hvo som dere forlater synderne er de forlatte — —» og så fremdeles.

Til sist ofrer de unge menn, de nye vigslede prester, et brennende lys til sin overhyrde og ledsager ham i høitidelig prosesjon hen til domkirkens portal.

Ja, nu er de Herrens prester, er «velærværdige», og utdeler velsignelsen til de knelende. Hvor vakre er ikke deres ansikter! Ennu er idealenes glans i deres øiner, ennu forkynner deres munn og deres beskjedne optreden at Kristi kjærlighet er over dem.

Ennu? Ikke alltid da?

Jo, med Guds nåde og den enkelte prests faste, gode vilje kan det fra denne høitidsstund vokse prester frem, hvis øiner alltid bevarer disse første timers høitid og skjønnhet og hvis adferd hele livet igjenem vidner om at deres sjel hører Kristus til.

Underbart er et frukttres blomsterprakt i vårens fagreste tid. Vi behøver ikke å tenke på japanske kirsebærtrærs prakt — det er nok å se på et ganske almindelig epletre med sine rosa blomster. Hvor er det ikke et naturens mesterverk! Men treets eier vil ikke nøie sig med disse blomster — han vil ha frukter. «Ethvert godt tre bærer god frukt —»

Og hvad nu med disse unge prester hvis åndelige skjønnhet vi beundret?

Det gikk engang ti unge prester ut fra en gammel tysk domkirkes portal. Deres ansikter, deres anlegg, deres familieforhold var høist forskjellige — men ett vilde de alle: tjene Gud og fremme Kristi rike —

Tiden gikk — noen kaltes bort lenge før man hadde ventet det. De andre som har fått vedbli i sin gjerning, bærer sølvkransens alvorlige smykke. Vil de også bære «seirens krans i triumf» engang? Jo, hvis de ber med hele overbevisningens styrke og dyp og inderlig andakt de ord hvormed de daglig innleder den hellige messe:

«Jeg vil tre frem for Herrens alter — for Gud, min glede fra min ungdom av!»

F. F. M.

(Fortsettes).

Karpato-Ukraina.

Siden 2. januar 1939 fører den østligste av de tre selvstyrte stater, som tilsammen nu danner Tsjekkoslovakia offisielt navnet Karpato-Ukraina. Den nye stats ministerpresident, prelat Augustin Wolosin, har i sin meddelelse om det endelige fastslåtte navn ennvidere lagt stor vekt på å fremheve det faktum at befolkningen i de tre stater: tsjekkerne, slovakerne og ukrainerne er nærbeslektede også i sproglig henseende, så de ikke har noen vanskeligheter ved å forstå hverandre. Denne meddelelse har imidlertid på enkelte hold vakt en viss forbauselse, da man ikke mente at dette faktum trengte en offisiell bekreftelse — men det lar sig ikke nekte at Karpato-Ukraina i mer enn en retning inntar en særstilling og både folkelig, geografisk, historisk, økonomisk, kulturelt og ikke minst religiøst skiller sig meget ut fra de to andre stater.

I spissen for dets styre — og som bekjent har alle tre stater et utstrakt selvstyre — står den katolske prelat Augustin Wolosin, som samtidig forøvrig er Slovakias ministerpresident. Før omveltningen i oktober ifjor beklædde prelat Wolosin stillingen som landets velferdsminister — senere blev han regjeringssjef og således sitter han inne med de beste forutsetninger til å kunne utfylle sin nuværende stilling.

*

Karpato-Ukrainas befolkning tilhører for størstedelen den katolsk-orientalske kirke og dens gudstjenester foregår på gammel-slavisk. Men lenge før verdenskrigen og navnlig under den falt mange fra troen og da landsdelen ved Versailles-traktaten blev løsrevet fra Østerrike-Ungarn og tildelt den tsjekkoslovakiske republikk øket frafallene med uhyggelig styrke. Den liberale regjering i Prag støttet dem av alle krefter og i det håp at det skulde lykkes å få dannet en tsjekkisk «nasjonalkirke» i utpreget katolsk-fiendtlig retning. Det blev opprettet en «celle» av denne kirke i de bjergrike karpato-ukrainiske strøk med biskop Gorazal Pavlik som leder. Men snart opstod der innbyrdes stridigheter i dens rekker, idet en del av den ønsket å stå under den serbiske patriark og en annen del kun vilde anerkjenne patriarken av Konstantinopel som sitt overhode — denne innsatte til og med en biskop på det omstridte område. Men disse uverdige kamper åpnet samtidig manges øiner og stanset frafallet og skjønt den katolske del av befolkningen ennu noen år nærmest blev forfulgt, blev dog samtidig en prest av dette trossamfund valgt inn i Prager-parlamentet som representant for det tsjekkoslovakiske folkeparti. Det var nettop prelat Wolosin og takket være hans kloke og besindige ferd, som inngjød alle tillit og respekt, blev forholdene snart bedre, også i religiøs henseende.

*

Efter den siste offsielle statistikk har Tsekkoslovakia 468 849 karpato-ukrainiske innbyggere. Derav tilhører ca. 85 % den romersk-katolske Kirke, hvorav igjen de 83,5 % benytter slavisk ritus og resten latinsk — 13,7 % gresk-ortodoks — 0,2 % protestanter og 0,2 % jøder. Den apostoliske konstitusjon av 2. september 1937 har regulert de religiøse forhold slik at alle katolikker med gresk-orientalsk ritual står under biskopen av Muntracz, som har sin residens i Uzhorad. Befolkningen er meget fattig. Over halvdel av landet består av store skoger som har noe helt vilt over sig og nesten er uigjennemtrengelige. Hovednæringsmidlet er poteter, og de fleste kan hverken lese eller skrive. Den nye regjeringschef har derfor ingen lett opgave.

Fra Kapernaum.

Nedenstående stykke er et utdrag av H. V. Mortons: «*I Mesterens spor*» som utkom på norsk til jul, utmerket oversatt av St. Tschudi. Da bokens engelske originalutgave før er blitt anmeldt av Sigrid Undset her i bladet, bringer vi istedetfor mer omtale dette kapitel om Kapernaum hvori man får et levende inntrykk av forholdene på det sted som en gang var skueplassen for søndagens evangelium. I øvrig har boken overordentlig vakre illustrasjoner.

Jeg tok båten en morgen og rodde inn i de ensomme små vikene nord for Tabgha. Det var en fullkommen dag, jeg hadde aldri sett sjøen så dyp blå. De nakne høidene steg op av vannet og tegnet sig i myke linjer mot himmelen. Sorte basaltklippen lå overalt, oppe på høidene og nede ved vannkanten, og så fremtredende er denne vulkanske bergarten, at selv firfislene har tatt farve av. Inne i en liten vik skjuler et hvitt tempel sig mellom bekker og eukalyptustrær. Fire søiler bærer restene av en arkitrav, en stenlagt gårds plass hvor gresset gror, en dør som ikke fører noe steds hen, og det vanlige kaos av brukne søiler og nedfalne stener. De fleste lærde er nu enige om at dette er alt som er igjen av Kapernaum.

Jeg fortoiet båten og gikk gjennom haven til franciskanermunkene som bor like ved og vandret så omkring mellom de nedstyrtede stenene. Templet er ruinene av synagogen i Kapernaum. Noen eksperter sier at det er den samme bygning hvor Jesus talte og hvor han utførte sine under, andre sier at det ikke nettop er den samme bygningen, men en som reist meget senere på samme sted. Men har det noe å si? Det var her Jesus levde i de to-tre viktigste årene i verdens historie. Et sted mellom disse dyngene av sort basalt som ligger strødd utover bakkene, er tomten til Peters hus hvor Herren bodde. Et sted i den lille viken var det han så Simon og Andreas, Simons bror, i ferd med å kaste garn i sjøen, for de var fiskere. Og Jesus sa til dem: «Følg mig så vil jeg gjøre eder til menneskefiskere!» Litt lenger borte på stranden er det stedet hvor Jakob og Johannes, Sebedeus' sønner, forlot sin far i båten med hyrefolkene for å følge Mesteren. Kanskje det var akkurat her på dette stedet som nu er forlatt av alle undtagen de små firfislene som piler frem mellom stenene, at Jesus utdrev den urene ånd og helbredet mannen med den visne hånden. Og hvis det ikke var fra *denne* viken så var det fra en annen

som var nøiaktig maken at Jesus la ut i en liten båt og talte til folkemengden som var samlet på stranden.

Denne hvite ruinen i eukalyptuslunden er et av de mest gripende bindeleddene med Jesu gjerning som finnes i Det hellige land. Franciskanermunkene som vokter hver sten med kjærlighet og ærbødighet, har latt denne hvite ruinen som vender ut mot sjøen stå urørt, så en kan sitte ned der og vite at her stod Jesus, og så over det blå vannet mot de avsvide fjellene på den andre siden. Og han så sjøen strekke sig mot syd og bli borte i en varmedis som kunde minne om havet.

Synagogen må ha vært en av de vakreste i Galilea, og når den omtales så ofte i evangeliene viser det sannsynligvis at den var den betydningsfulleste i hele trakten omkring sjøen. Kanskje den dråpe beduinerblod som finnes hos jødene forklarer hvorfor de aldri har utviklet en selvstendig arkitektur. Selv deres viktigste bygning, templet i Jerusalem, var en modifikasjon, først av fonikisk og siden av gresk arkitektur. Og dette tempel ved sjøen er simpelthen romersk. Det er grunnen til at mange forskere har ment at det blev bygget på Kristi tid av den gode hovedsmannen i Kapernaum. Lukar forteller at da hovedsmannens tjener blev syk, gikk de eldste av jødene til Jesus og sa at hovedsmannen var verd å hjelpe «for han elsker vårt folk og det er han som har bygget synagogen for oss».

Man går i almindelighet ut fra at hovedsmannen i Kapernaum var en romer. Men hvorfor skulde romerne holde tropper i Herodes Antipas' land? Det er nok mer sannsynlig at han var en hedensk soldat i Antipas' hær. Hvis hovedkvarter vel var i Tiberias, litt lenger nede ved sjøen. Men enten han var romer eller ikke kunde ganske sikkert ingen hovedsmann svare til beskrivelsen «velstående» og «innflytelsesrik», som flere forfattere kaller ham. Jeg er redd vi har en tilboielighet til å forfremme hovedsmenn til en verdighet som de ikke hadde. I virkeligheten var en hovedsmann eller centurion en underofficer med kommando over en hundre mann, og han pleide alltid å bli forfremmet fra de meniges rekker. Det var seksti centurioner i en legion, og skjønt de dannet ryggraden i den romerske hær, var de ikke på nogen måte rike, og bare *primus pilus* eller førstecenturionen var en officer av betydning. Juvenal forteller i en av sine satirer at man pleide å ha centurionene til beste på grunn av deres tykke ben og beslåtte sko og grovbarkede utseende. Det er forbausende at så mange fremragende forskere kan ha tenkt så meget som et øieblikk at en mann i en slik stilling kunde ha råd til til å bygge en så kostbar bygning som synagogen i Kapernaum. Efter min ringe mening har han sannsynligvis stillet et rum til disposisjon for noen av sine jødiske venner fordi han hadde sympati og interesse for den jødiske tro — et rum i likhet med de enkle etværelsessynagoger som finnes i Jerusalem i våre dager.

Een sitter her i ruinene av denne bygning og ser utover den blå sjøen og prøver så godt en kan å danne sig et billede av Jesus slik han tok sig ut for sine samtidige. Den tradisjonelle barhodede Jesus fra den kristelige kunst kan ikke være korrekt. Kanskje dr. Stapfer har tegnet et mer autentisk portrett i sin bok «*Palestine in the Time of Christ*»: «Han gikk hverken med fint lin eller med slike pretensiøse klær som de som bor i kongelige

palasser, heller ikke hadde han en lang flagrende kappe slik som de skriftlærde og fariseerne. På hodet hadde han sikkert turbanen, som var det nasjonale hodeplagget, brukt både av fattig og rik. Malere begår en feil når de fremstiller Kristus barhodet. Alle gikk som sagt med tildekket hode. Den turban han hadde var sannsynligvis hvit. Den var festet under haken med en snor, og på siden falt den over skulderen og over kjortelen. Under turbanen hadde han temmelig langt hår og uklippet skjegg. Hans kjortel og underklær var av et eneste stykke tøy, uten søm og hadde derfor en viss verdi (Joh. 19, 23). Det var antagelig en gave fra en av de kvinner som «tjente ham med hvad de eide». Over denne bar han sin *talith*, en løs og flagrende kappe. Kappen var ikke hvit, for vi hører at den blev hvit under forklarelsen. Den var ikke rød, for det var bare den militære farven. Det er mulig at den var blå, for blått var meget almindelig dengang, eller den kan ha vært hvit med brune striper. I et hvert fall hadde Jesus på kappens fire hjørner *ciccith*, noen blå eller hvite frynser. Han hadde sandaler på benene, som vi hører av Johannes den døper, og når han var på reise og gikk fra sted til sted, hadde han uten tvil et belte om livet og en stav i hånden —.»

Den Hl. Fader og hans livlæge.

I «Catholic Herald» beretter en fra Rom til London hjemvendt geistlig, pastor Ignatius Phayre, følgende om pave Pius XI og hans livlæge, dr. Milani:

Det personlige forhold mellom den Hl. Fader og dr. Milani er meget vennskapelig. Doktoren har sitt soveværelse i Vatikanet i umiddelbar nærhet av pavens. Han er høi og statelig med grått hår og alvorlige ansikts-trekk. Når han kalles til paven rekker denne ham alltid hånden hvorpå han kysser fiskerringen. Så forsøker han å ta den høie patients puls, men det vil paven helst ikke gå med på. Han forsøker alltid å trekke hånden til sig idet han smilende sier: «Nei, nei, Milani — De vet jeg har ikke tid tilovers for læger!»

Når dr. Milani synes at listen over de audienssøkende er for lang søker han gjerne å holde igjen men sjelden med noe held. Hver morgen deltar han i messen i det pavelige huskapell, som celebreres av mgr. Gonfalonieri og etterpå bæres den Hl. Far inn i sitt privatgemakk hvor han mottar venner og gode bekjente. Omtrent kl. 10 avbryter livlægen de almindelige morgenaudienser, hvad paven tar ham meget unådig op — særlig om lørdagen som er de unge ektepars mottagelsesdag. Til de daglige besøkende hører foruten selvfølgelig kardinalstatssekretæren begge pavens nærmeste medarbeidere mgr. Montini og mgr. Tardini, som rådfører sig med Hs. Hellighet i privatbiblioteket som er det største av de pavelige gemakker. Her trives paven best da mindre rum alltid gir ham som alle andre astmapatienter en beklemmende følelse. Frokosten består av en kopp kaffe med kavring, middagen av en fiskerett og kveldsmaten er suppe, egg og brød.

Men hyppig må dr. Milani føle at paven ikke er noen særlig lydig patient og den samme erfaring gjør sykepleierne. Pave Pius sier alltid: «Når min tid kommer håper jeg å kunne få dø i min arbeidsstol,» og han handler derefter. Dr. Milani er alltid overrasket over pavens store fysiske energi, hvis forklaring ligger i hans sunde natur og enkle og regelmessige levemåte.

Nepe 24 timer efter det siste svære hjerteanfall den 25. november holdt paven fast på å ville motta den ungarske kardinalprimas, mgr. dr. Séredi sammen med 7 ungarske biskoper og 400 trosfeller og han lot sig bære inn i audienssalen til hele Vatikanets store undren da ingen hadde trodd at Kristi statholder hadde overlevd gårdsdagen.

Søndagen før juledag holdt den Hl. Far i anledning den høitidelige åpning av det pavelige videnskapsakademi en tale på 50 minutter hvortil dr. Milani bemerket: «Det er fenomenalt! Den medisinske videnskap kan ikke forklare den kjensgjerning at en mann kan holde en slik tale under de fysiske lidelser som den Hl. Far nu har gjennomgått.»

Telefonene i Vatikanet tier aldri, ti fra alle land over hele jordkloden kommer stadig forespørsler til pavens befinnende. Pavens telefon bærer i Vatikanets telefonkatalog nummeret «101» og selvfølgelig er den innstallert slik at ingen lyd fra dens kimen når inn i de pavelige gemakker. Den betjenes av en kammerherre.

For noen år siden bad en av pavens gamle venner ham om å skåne kreftene hvortil den Hl. Far svarte: «Siden det øieblikk jeg blev valgt til Kirkens øverste hyrde har jeg betraktet mitt personlige liv som avsluttet og uten noe som helst forbehold ofre alle kommende dager kun for Guds rike. Hvis det guddommelige forsyn vil skjenke mig flere leveår vil jeg også vie dem helt til utførelsen av mitt kall.»

Fellesbasaren.

Efter bestemmelsen åpner Fellesbasaren sine dører søndag 5. februar — og både St. Olavs og St. Halvards lokalledd håper at det vil strømme riktig mange mennesker inn ad dem. Men før dette kan skje er det nødvendig at vi får alle de ting samlet som skal skape tilstrømningen og gjøre basaren tillokkende og dens gjenstander attråverdige for hver enkelt så det blir tatt mange, mange lodd.

Altså, kjære venner: fra nu av er det sogneprestenes kontorer og «St. Olav»s ekspedisjon som har sine dører åpne for tilstrømning av milde gaver! Alt er velkomment som kan innbringe 10-ører — og ennu har vi jo aldri bedt forgjeves. Vi nærer derfor et berettiget håp om at vi heller ikke skal gjøre det i år og at vår tro på deres kjærlighets offervilje ikke vil bli gjort til skamme!

Fellesstyret.

Bokanmeldelser.

Gunnar Larsen: «Bull». Roman. (Gyldendal Norsk Forlag).

Hvis det er sant — og det er det! — at kriteriet på et religiøst menneske er at dets «hjerter er urolig til det finner hvile hos Gud», da er Gunnar Larsens bok en bok av høi religiøs verdi. Ti den er boken om et søkende menneske —: «han vil inn til det innerste i noe Tomheter tier innenfor tomheter. På stedet marsj, på stedet marsj hamrer tanken. Dunker med tilfeldige meningsløse ord til det verker i tinningene Hvor er oppfyllelsen? Gledene er kommet til ham og gått gjennom ham. Tomheten øker som brenning i hodet.»

«Bull» er navnet på ham som søker — en ung mann som etter noen år å ha vært ansatt i Lilleasia får lengsel etter begrepet «hjem» og derfor vender tilbake til Norge med et års permisjon. Sin «hjem»-søken personifiserer han i den unge pike, skapt for ham men som han aldri møter, skjønt forfatteren stadig viser at hun eksisterer — dypest sett er det nemlig slett ikke hun som er den egentlige gjenstand for Bulls lengsel. Bull søker simpelthen et livsinnhold, men han har det tilfelles med så mange av nutidens mennesker at det ikke faller ham inn å søke dette innhold i religiøse verdier. Religionen mener de sig selv for lengst å være kommet langt forbi — at der i den kan være et feste for livet her på jorden er dem en glemt tanke på linje med så mange andre glemt skolekunnskaper som innbyggerantallet i Stuttgart og tannbygningen hos en ulv. Men i deres underbevissthet lever den som en aldri hvilende uro og utilfredshet — og som en trang til kjærlighet. Så søker de den evige kjærlighet men finner kun den forgjengelige erotikk — de lenges etter å kunne hengi sig og ofre — men har kun krav å by.

Gunnar Larsens bok er en meget alvorlig bok til tross for at den både er lett skrevet og lett lest. Og fordi den er så sann, så ekte og almenmenneskelig rammer den dypt — kan hende dypere enn det er forfatteren selv bevisst. Men den kunstner, som så ærlig vedkjenner at «hjertets uro» er et faktum i livet, og forstår å gi denne uro så overbevisende form vil også før eller senere finne det han ennå står søkende overfor: det faste grunnlag for tilværelsen. Og da vil Bull og Marit Vinsnes møtes —.

Det er få norske forfattere som gir så store forventninger som Gunnar Larsen og som allerede har opfylt så mange. Så når han lærer konsentrasjonens veldige styrke til bunns å kjenne vil hans menneskekunnskap sikkert få den luft under vingene, som støttet av hans stilistiske evne vil føre ham mot den virkelige store kunsts tinder.

E. D.-V.

A. Joakim Rønnow: «Krebsens tegn pasert». (Bernhard E. Kleins forlag. Kbhvn.)

En dansk trossfelle A. Joakim Rønnow har atter utsendt en diktsamling som med rette har fått meget god mottagelse i den danske leseverden. I hele sin form og sitt emnevalg kan han minne om Rudolf Nilsen: den samme evne til å finne poesi, finne harmoni, i livets

daglige foreteelser, og ved hjelp av bare et litet enkelt ord gjøre oss opmerksom på det samme som griper ham selv — og få våre hjerter til å slå i takt med sitt eget. Uten å være utpreget religiøse er det en religiøs undertone i hele denne diktsamling — en hymne til Skaperen og det skaptets ære. Ekte kunst er jo å gi alt de rette dimensjoner og kunne finne «den underfulle livsmusikk» overalt. Rønnow har sin egen fine, rene tone i dette store orkester og kan få oss til å lytte —.

E. D.-V.

Wilhelm Schwarzott

den unge lovende pianist hvis store konsertsuksesser vil være i frisk minne, er vendt hjem etter et studieopphold i utlandet, som har strakt sig over et år og hvorunder han også har gitt konserter. Han mottar nu atter elever og vi henleder alle interessertes oppmerksomhet på annonsen i dette nummer av «St. Olav».

Hechjemme —

Oslo. O.K.Y. avholdt søndag 15. jan. sin ordinære generalforsamling. Først på dagsordenen stod årsberetning og regnskap som blev oplest av henholdsvis sekretær og kasserer og vedtatt. Neste post var valg. Både formannen, Øivinn Olafsen, og nestformannen Gunnar Geist, hadde bestemt fragsagt sig gjenvalg. Valgt blev: Formann: Øistein Larsen. — Styremedl.: Chr. Christensen. — André Bongart. — Erik Hansen. — Revisor: Harald Johansen. — Bibliotekar: Øivinn Olafsen. — Det opstod en del debatt omkring noen forslag til endringer av noen lovparagrafer. — Etter forslag fra Øivinn Olafsen blev der bevilget kr. 0.50 til å dekke utgiftene ved utarbeidelsen av O.K.Y.s historie som han har påbegynt. — Hermed blev generalforsamlingen hevet og man fortsatte med selskapeleg samvær. Møtet sluttet med en kort andakt i Biskopens kapell.

Ø. L.

Stabekks menighet hadde torsdag den 5. og søndag den 8. ds. innbudt til juletefest, den første for menighetens medlemmer, idet den var arrangert på den vanlige ukentlige møtedag, — den annen med adgang for alle. Begge fester var godt besøkt, og begge var helt igjennem vellykket. Den ene aften hadde man den store glede å se både hans høiærv. biskopen og 6 andre geistlige, som alle lot til å glede sig foretrefelig sammen med menigheten. — Æren for det gode resultat tilkom da først dem som med den største offervilje og aldri sviktende energi hadde arbeidet for å gi oss disse strålende festlige timer. Vår elskverdige pater Rommelse og våre kjære søstre sparer sig aldri. Ellers må vi i første rekke huske fru Hjorth Schøyen, som var mester for begge afteners *clou*, den vakre og morsomme eventyrkomedie, hvor alle roller utførtes av småbarn. Barna var — under fruens kyndige ledelse — gått til sin oppgave med liv og lyst, og man hadde inntrykk av, at de små også selv moret sig som under en lek. Alle var så flinke, begeistring var veldig og applausen endeløs! Rammen om det hele fullkommentgjordes dog ved det stemningsfulle månebelyste vinterlandskap med slottet i bakgrunnen. Vi visste fra før, at vi på Stabekk har en teatermaler av rang: vår malermester Fr. Wasler. I år har han overgått sig selv! Herr W. var også den festligste julenisse og bragte med sig inn det rene kunstverk av en «levende» hest, som vakte vill jubel hos små og voksne barn. En fabelaktig morsom liten visesanger har vi også på Stabekk. Frk. B. Sævig bar som før den tyngste byrde ved festens rent praktiske arrangement, og frk. A. Johannessen stod som vanlig velvillig til tjeneste med akkompagnement. — En vakker tanke av vår kjære pater var det å innby en flokk på over 20 småpiker fra det nærliggende

barnehjem til festen om søndagen. Småpikene hadde medbragt et sprudlende humør og underholdt både sig selv og andre med morsomme sangleker. Da man skiltes var det med ett «vel møtt igjen!» og «så morsomt har man aldri hatt det — selv på Stabekk!»

Deltager.

Bergen. Ynglingene i det katolske Bergen har dannet studiecirkel til fremme av katolsk tro og lære, og hadde sitt første møte torsdag 1—12—38. Starten var meget god. Møtene skal være hver fjortende dag og medlemmene skal selv holde foredrag over interessante emner og hendinger. Ynglingeforeningens formann Huszar ønsket oss alle vel møtt og gav ordet til Johs. Tvedt som holdt en glimrende opmuntringstale til oss alle, og sa at Kirken kunde gi svar på alle spørsmål. Så fikk pastor Fishedick ordet og gav et meget godt og overbevisende foredrag om Guds eksistens, og måten hvorpå vi kan ved vår fornuft erkjenne ham. — 15—12 hadde studiecirkelen igjen møte med et enda større auditorium. Aftenens foredragsholder var Johs. Tvedt som behandlet emnet «Kristi Guddom» meget godt. På dette møtet som på det foregående møte, hadde vi etterpå meningsutveksling med bidrag av det som hver enkelt personlig la mest vekt på.

X.

Molde. En sjelden hyggelig juletefest hadde vi i Molde 4. januar. Prestegården pleier ellers å være vårt sammenkomststed, men i år blev den for liten. Vi hadde derfor leiet festiviteten som ligger vis å vis. Kl. 18 var vi alle møtt frem og blev ønsket velkommen av vår alltid pliktopfyllende Monsignore Witte, som også åpnet festen med en tale. Ring blev dannet om juletreet og vi sang: «Glade jul» Mange sanger blev sunget.

Noen damer hadde innstudert et stykke som het: «Når juleklokkene ringer». Det blev meget vakkert fremført. Så lød atter Monsignores stemme: vær så god, til bords. Akkurat ferdig hørte vi julenissens dombjeller. Vi spisset ørene. Inn gjennem døren kom Nissen med kjerringen sin og jubelen hos barna var så voldsom, at vi nesten ikke kunde høre hvad nisseparret sa. Så blev opført ennu et stykke som også var meget godt og fikk fortjent applaus — men ennu var ikke den fortreffelige underholdning slutt. Tre av menighetens småpiker kom frem og sang en nydelig julesang, som de for anledningen hadde lært. Etterpå deklamerte de et dikt om den lille tapre martyr Tarsisius. Men da hadde vi sittet så lenge rolig, at vi måtte bevege oss — og leken fortsatte med forfriskende frukt innimellem. Stemningen var like høi hele den gode kveld.

Til slutt sender vi våre hjerteligste nyttårsønsker til alle som leser dette.

A.

— og derute

«Germania» er gått inn. Det gamle tyske centrumsorgan «Germania» har lenge før en hensyknende tilværelse og d. 31. desember kom dets siste nummer hvori von Papen har skrevet en avskjedsartikkel som kritiseres skarpt i «Osservatore Romano». Det pavelige organ hevder at det i lengre tid har vært drevet misbruk med det før så høit ansette organ og at det derfor er godt at det ikke mer kan tvinges til å innta en holdning, som er dets store tradisjoner uverdige.

Grekenland moderniserer. Floden Ilisses, musenes hjem ved hvis bredd også Sokrates vandret i samtale med sine disipler, er forsvunnet. Den er blitt tørrlagt og omdannet til en moderne autostrada. Aten vokser stadig og selv om man kunde ønske av pietethensyn å

bevare de gamle steder tvinger trafikk- og sanitære hensyn til dens befolkning, som nu har overskredet millioenen, at de må vike når livet forlanger det. Tørrlegningens begynnelse blev imidlertid høitidelig feiret, og i en tale gjennomgikk ministerpresident Metaxas hele Ilisses berømmelige historie.

Tidligere domenikanergeneral myrdet. Efter et forlydende fra Rom skal dominikanernes nuværende general, pater Gillet, ha fått bekreftet sannheten av at en av ordens tidligere generaler, pater Bonaventura Garcia de Paredes d. 14. august 1936 er blitt skutt i Madrid. I alt har 130 dominikanere lidt martyrdøden i Spania.

U. S. A. Det katolske Amerika har lidt et stort tap med Clarence Machays død. Han var en internasjonal kjent personlighet og leder av et av verdens største telefon- og telegrafskaper: «The Postal Telegraph and Cable Corporation». Tillike var han en av U. S. A.'s førende katolikker som innenfor katolsk aksjons ramme arbeidet sammen med Alfred Smith, den berømte byggmester av The New Yorker Empire State Building og i sin tid kandidat til presidentverdigheten.

Clarence Machays far var mangemillionær og gav sin sønn en utmerket oppdragelse. 25 år gammel var han allerede en meget dyktig direktør for The Commercial Cable Company og fikk det hedrende klengeavn «den arbeidssomme millionær». Tross sin optatthet fant han tid til å delta i menighetslivet i New York, og han var en meget rundhåndet velgjører. På grunn av hans fortjeneste av Kirken utnevnte pave Benedikt XV ham i 1916 til ridder av St. Gregoriusordenen. I 1936 blev han malteser-ridder. Selv da den økonomiske krise hadde forminsket hans formue ganske betraktelig var han dog stadig en glad giver, og rent menneskelig var han elsket av alle han kom i berøring med.

Ørkenens museum. I Quargla, omtrent midt i Sahara, er det blitt åpnet et ørkenens museum. Det inneholder gjenstander, dokumenter o. l. som knytter sig til utforskningen av Sahara. Selve museumsbygningen er opført av officerer og soldater i de franske kolonialtropper under ledelse av oberstløytnant Carbillet og er tilpasset den sedvanlige stil hvori Sudans festningsverker almindeligvis er holdt. Tre hvite tårnblokker med spisse spir raker op over ørkensandet. Quargla er forøvrig en av de almindelige Saharaoaser, som er omdannet til militære formål. Stedet er omgitt av høie murer og har mektige daddelplantasjer, som ved hjelp av et kunstig overrisslingsanlegg holder sig friske og grønne. Befolkningen selv er en blanding av berbere og negrer. Stedet er lukket for europeisk turisttrafikk.

«Maasbode» fremdeles forbudt. Det ledende katolske dagblad «Maasbode» i Rotterdam har vært forbudt for et år i Tyskland. Forbudstiden er nu utløpet, men er blitt forlenget på ubestemt tid.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.